

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

3.5.2023

Luteiden torjunta

Lude (lutikka, seinälude) on ihmisen ulkoloinen. Aikuinen lude on alle 10 mm pitkä, leveä, litteä ja siivetön, ryömivä hyönteinen. Väriltään se on yleensä ruskea, mutta jotkut yksilöt voivat olla vaaleamman värisiä, jos ne ovat olleet kauan ilman ravintoa. Lude lisääntyy nopeasti, aikuinen yksilö munii keskimäärin 1–5 munaa päivässä ja toukka eli nymfi kehittyy aikuiseksi luteeksi viiden kehitysvaiheen kautta sisälämpötiloissa noin viidessä viikossa. Luteiden munat löytyvät samoista paikoista kuin lutikatkin. Munat ovat hyvin pieniä, vaaleita, läpikuultavia ja kapeita, ne muistuttavat lähinnä riisinyviä. Munia on erittäin vaikea nähdä ja löytää ilman suurennuslasia.

Lude käyttää ravinnokseen ihmisen verta, jota se imee yöllä ihmisen nukkuessa. Luteen purema ei satu, koska se ruiskuttaa uhriinsa puuduttavaa ainetta sekä verenohentajaa eli antikoagulanttia. Ruokailtuaan lude hakeutuu takaisin suojapaikkaansa, matkalla suojaan se ulostaa pieniä mustia pisteitä. Vuodevaatteissa tai luteen suojapaikkojen läheisyydessä voi löytyä pieniä mustia pisteitä tai verijälkiä. Lude voi elää kuukausia ilman ravintoa ja se kestää hyvin kylmää ja lämpöä. Luteet ovat aktiivisia yöllä, joten päiväsaikaan niitä voi olla erittäin vaikea löytää. Lude ei loisi ihmisessä vaan piiloutuu päiväksi suojapaikkoihin kuten vuoteen rakenteet, patjat ja petivaatteet, kalusteet vuoteen läheisyydessä, repsottavat tapetit, valokatkaisijat ja pistorasiat, jalkalistat ja mattojen aluset, sekä erilaiset raot ja halkeamat seinissä ja lattioissa.

Tyypillisintä on saada luteita ulkomailta palaavan henkilön matkalaukusta tai kierrätyksestä tuodun hyväkuntoiselta näyttäneen huonekalun kautta. Kerros- tai rivitaloon päästyään lude saattaa levitä asunnosta toiseen rakennuksen IV-putkistoja pitkin tai lattia- ja seinärakenteiden kautta. Luteet eivät siis ole välttämättä peräisin niistä ilmoittaneen henkilön huoneistosta.

Terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteissä lutikkatorjuntatyön tekee tähän asiaan erikoistunut tuholaistorjuntayritys. Tuholaistorjuntayrityksen työntekijä antaa ohjeet siitä, koska huoneen tai käsitellyn kiinteistön voi ottaa käyttöön. Tuholaistorjuntayrityksen antamia ohjeita tulee noudattaa tarkasti.

1 Luteet terveyden- tai sosiaalihuollon yksikössä

1.1 Torjuntatoimien aloittaminen

- Jos tilassa on tai epäillään olevan lutikoita, torjuntatoimet tulee aloittaa heti.
- Huoneeseen jätetään valot ja poistutaan sieltä, kaikki tavarat jätetään huoneeseen.
- Huoneen ovi pidetään suljettuna, kukaan ei saa mennä huoneeseen ennen kuin tuholaistorjuja antaa luvan.
- Asiasta ilmoitetaan kiinteistön huollosta vastaavalle taholle, yksikön esihenkilölle ja kohdeyksikön puhtauspalvelujen esihenkilölle, sekä virka-aikana hygieniahoitajalle.
- HVA:n kiinteistön ollessa kyseessä, otetaan yhteys ensisijaisesti HVA:n kiinteistöpäällikköön ja vastaavaan isännöitsijään, he ovat yhteydessä tuholaistorjuntayritykseen. HVA:n puhtauspalvelujen esihenkilöstö on töissä ma-su klo 7–15. (Puhelinvaihe 06 415 4111).
- Hygieniahoitaja informoi asiasta myös kunnan tartuntataudeista vastaavan hoitajan ja -lääkäriin. Asiasta otetaan yhteyttä myös kunnan ympäristöterveydenhuoltoon.
- Huone, jossa on havaittu lutikoita tai ulostetahroja, tarkistetaan yhteistyössä tuholaistorjuntayrityksen työntekijän kanssa tai hänen ohjeittensa mukaan. Myös yksikön muut tilat tarkistetaan tuholaistorjuntayrityksen ohjeiden mukaisesti.
- Jos huoneessa on potilas tai asiakas, hän menee mahdollisimman nopeasti suihkuun (tai saunaan, jos mahdollista) ja peseytyy. Asiakas riisuu kaikki päällään olevat vaatteet paperin

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

3.5.2023

päällä, jolloin mahdolliset vaatteista putoilevat lutikat löytyvät. Vaatteet käsitellään alla olevan ohjeen mukaan (pyykkihuolto).

- Jos epäillään tai tiedetään, että potilas tulee yksikköön paikasta, jossa on lutikoita, potilaan vaatteet ja tavarat suljetaan heti tiiviisti muovipussiin ja lähetetään lämpökäsiteltäväksi (2 h, vähintään 80 astetta) esimerkiksi saunaan. Huomioidaan paloturvallisuus, lämmitettäviä tavaroita ei saa jättää vahtimatta. Jos lämpökäsittely ei ole mahdollista, tavarat pakataan tiiviisti kahteen eri muovipussiin ja säilytetään koko hoitojakson ajan sovitussa paikassa. Kaikki tekstiilit pestään, jos mahdollista (ohje alla).
- Potilaan kanssa fyysisessä kontaktissa olleet työntekijät ja siivoukseen osallistuneet sairaalahuoltajat vaihtavat työvaatteet ja käyvät halutessaan suihkussa.
- Yksikön esihenkilö ja kiinteistöhuolto sopivat, miten asiasta tiedotetaan yksikön sisällä, toimipisteessä ja julkisuuteen.

1.2 Suojautuminen

- Huoneisiin voi mennä suojautuneena kosketusvaroimia noudattaen.
- Lähihoidossa, likapyykkiä ja vuodevaatteita käsitellessä, siivouksessa sekä irtaimiston poistamisessa, rakenteiden ja sähkölaitteiden purkamisessa käytetään suojakäsineitä, hihallista esiliinaa/ suojatakkaa tai kertakäyttöhaalaria. Lisäksi suositellaan kenkäsuoja, ettei lutikat tartu esimerkiksi kengän pohjassa oleviin rakoihin.
- Suojaimet riisutaan huoneen sisällä suoraan roskapussiin.

1.3 Irtaimiston, tekstiilien ja kiinteistön rakenteiden käsittely

Tuholaistorjuntayrityksen antamia ohjeita tulee noudattaa tarkasti kaikissa vaiheissa.

1.3.1 Pyykkihuolto

- Vaatteet ja vuodevaatteet pakataan muovisäkkeihin tai muovitetaan.
- Jos pyykit lähetetään pesulaan, ne pakataan huoneessa sulavaan pyykkipussiin, joka laitetaan keltaiseen kankaaseen pyykkipussiin. Pussin päälle merkintä "lutikkapyykki". Pyykki on tartuntavaarallista. Pesulaa tiedotetaan lutikkaongelmasta ennen pyykin lähetystä.
- Jos yksikössä ei ole käytössä pesulapalveluita, pakataan likaiset ja käytössä olleet tekstiilit (vaatteet ja vuodevaatteet) huoneessa muovipussiin, viedään suoraan pesukoneeseen ja pestään 60 asteessa. Jos käytössä on kuivausrumpu, kuivataan tekstiilit siinä. Pestäviä tekstiileitä ei saa säilyttää pyykkikoreissa ennen pesua. Jos pestäviä tekstiilejä ei saada suoraan pesukoneeseen, ne pakataan kaksinkertaisiin muovipusseihin, jotka suljetaan tiiviisti.
- Puhtaat tekstiilit ja tekstiilit, jotka eivät kestä 60 asteen vesipesua, voidaan kuumakäsitellä saunassa muun irtaimiston kanssa (ohje alla). Kengät eivät välttämättä kestä saunan kuumakäsittelyä. Kengät pakataan muovipussiin ja ne voidaan kylmäkäsitellä pakastimessa tuholaistorjuntayrityksen ohjeen mukaan.

1.3.2 Muun irtaimiston käsittely, jota ei voi pestä

- Toimitaan tuholaistorjuntayrityksen ohjeen mukaan.
- Lämpökäsiteltävä irtaimisto on tärkeä pakata muovipusseihin tai muuten muovittaa, jotta lutikat eivät pääse putoamaan käsiteltävistä huonekaluista siirron tai lämpökäsittelyn aikana.
- Irtaimisto viedään muovitettuna 80-asteeseen saunaan vähintään kahdeksi tunniksi huomioiden paloturvallisuus. Mikäli yksikössä ei ole käytössä sauna, tuholaistorjuntayritys antaa ohjeet irtaimiston käsittelylle.

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

3.5.2023

- Huonekaluja ei saa siirtää huoneesta toiseen.
- Osa irtaimistosta voidaan joutua hävittämään, jos lutikka ongelma on laaja ja epäillään, että lutikoita tai niiden munia on esim. huonekaluissa. Kalusteiden hävittämisen ohjeistaa tuholaistorjuntayritys.
- Patjat hävitetään tuholaistorjuntayrityksen ohjeen mukaan. Patjoiden viennistä sovitaan kiinteistöhuollon tai siivoustyönjohtajan kanssa.

1.3.3 Jätteiden käsittely

Jätteet kerätään kaksinkertaisiin muovipusseihin, jotka suljetaan tiiviisti ja varustetaan merkinnällä ("lutikka"). Jätepusseja käsitellään niin, että ei synny vaaraa pussin aukeamisesta tai rikkoutumisesta. Jätepusseja ei tule pudottaa jätekuiluun. Huomioidaan kuntien jätelaitosten ohjeet.

1.3.4 Siivoustoimet

Siivous suoritetaan tuholaistorjuntayrityksen ohjeen mukaan. Mikäli tuholaistorjujan tarkistuksen jälkeen todetaan, ettei tila tarvitse torjunta-ainekäsittelyä, huone siivotaan normaaliin tapaan ja se voidaan ottaa heti käyttöön.

2 Asiakaskäynnit asunnoissa, joissa epäillään tai on todettu luteita

- Otetaan yhteys mahdollisimman pian kunnan ympäristöterveydenhuoltoon sekä kiinteistön omistajaan/ kiinteistön isännöitsijään ja ilmoitetaan asunnossa olevista luteista joko asiakasta hoitavan henkilöstön toimesta tai asukkaan toimesta. Haittaeläinten ja tuholaisten torjunta on kiinteistön omistajan tai haltijan vastuulla. Asukkaan suostumus torjuntatoimiin tarvitaan.
- Henkilökunnan mennessä kohteeseen jätetään ulkovaatteet toimistolle/autoon tai mukaan otettuun roskapussiin käynnin ajaksi. Laukku tai reppu pidetään koko ajan selässä/olalla tai suljetaan roskapussiin käynnin ajaksi.
- Suojautuminen: lähihoidossa sekä likapyykin ja vuodevaatteiden ja siivouksessa käytetään suojakäsineitä ja hihallista esiliinaa tai suojatakkia tai kertakäyttöhaalaria. Lisäksi suositellaan kenkäsuojia, ettei lutikat tartu esimerkiksi kengän pohjassa oleviin rakoihin.
- Pehmustetuille tuoleille, sohville tai asukkaan sänkyyn ei tule istua.
- Tutkimus- ja hoitovälineet ensisijaisesti kertakäyttöisiä, monikäyttöiset välineet puhdistetaan paikan päällä.
- Jos asukas otetaan osastolle, hänen omat vaatteensa suljetaan pesulaa varten sulavaan pyykkipussiin tai pestään pesukoneessa välittömästi 60 asteessa. Potilas peseytyy ja vaihtaa päälleen osaston vaatteet. Potilas ei saa tuoda kotoaan mitään vaatteita tms. tavaraa.
- Jos asukkaan pyykki pestään muualla, pyykki suljetaan muovipussiin ja tyhjennetään suoraan koneeseen.